

Економіка

УДК [338.45:669]:005.332.4

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19970486>

**Формування механізму реалізації національної стратегії розвитку
металургійної промисловості: інституційні, фінансові та технологічні
компоненти**

Товстун Віктор Вікторович,

здобувач третього (освітньо - наукового) рівня вищої освіти

за спеціальністю 051 «Економіка»,

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,

Україна, <https://orcid.org/0009-0006-8341-5974>

Прийнято: 06.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

***Анотація.** У статті здійснено комплексний аналіз формування механізму реалізації національної стратегії розвитку металургійної промисловості України до 2035 року, зосереджений на інституційних, фінансових та технологічних компонентах. Визначено стратегічну роль металургійної галузі в національній економіці та окреслено структурні зміни і виклики, що постали перед нею внаслідок деіндустріалізації, втрати традиційних ринків, глобальної конкуренції та руйнівних наслідків війни. Обґрунтовано необхідність комплексного та скоординованого підходу до реалізації Стратегії розвитку металургійної галузі до 2035 року. Дослідження охоплює інституційний компонент (державна промислова політика, нормативно-правова база, інституції та програми підтримки), фінансовий компонент (мобілізація*

державних, приватних і міжнародних ресурсів для відбудови та модернізації галузі) і технологічний компонент (впровадження інновацій, нових виробничих технологій, екологічних стандартів). Розроблено пропозиції щодо зміцнення інституційного забезпечення, залучення інвестицій і прискорення технологічної модернізації металургії. Визначено, що успішна реалізація національної стратегії можлива за умови синергії зазначених компонентів та врахування регіональної специфіки.

Ключові слова: *металургійна промисловість, національна стратегія, механізм реалізації, інституційний компонент, фінансове забезпечення, технологічна модернізація, регіональний розвиток.*

Formation of the mechanism for implementing the national strategy for the development of the metallurgical industry: institutional, financial and technological components

Viktor Tovstun,

PhD student in Economics (Specialty 051),

National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic", Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0006-8341-5974>

Abstract. *The article provides a comprehensive analysis of the formation of a mechanism for implementing the national strategy for the development of Ukraine's metallurgical industry up to 2035, focusing on institutional, financial, and technological components. The strategic role of the metallurgical sector in the national economy is defined, and structural changes and challenges faced by the industry due to deindustrialization, loss of traditional markets, global competition, and the destructive consequences of war are outlined. The need for a comprehensive and*

coordinated approach to implementing the Metallurgical Industry Development Strategy through 2035 is substantiated. The study covers the institutional component (state industrial policy, regulatory framework, institutions and support programs), the financial component (mobilization of state, private and international resources for reconstruction and modernization), and the technological component (implementation of innovations, new production technologies, environmental standards). Proposals are developed to strengthen institutional support, attract investment, and accelerate technological modernization of the industry. It is determined that successful implementation of the national strategy is possible provided there is synergy of these components and consideration of regional specifics.

Keywords: *metallurgical industry, national strategy, implementation mechanism, institutional component, financial support, technological modernization, regional development.*

Постановка проблеми. Металургійна промисловість традиційно належить до базових системоутворюючих секторів економіки України, оскільки забезпечує виробничу основу для машинобудування, будівництва, транспорту, енергетики та зовнішньої торгівлі. Її функціонування має виражений мультиплікативний ефект, що проявляється у формуванні валової доданої вартості, підтримці зайнятості, розвитку суміжних виробництв і наповненні бюджетів різних рівнів. Саме тому стан металургійної галузі безпосередньо впливає не лише на динаміку промислового виробництва, а й на макроекономічну стійкість держави та соціально-економічний розвиток старопромислових регіонів України [1].

Упродовж останніх десятиліть українська металургія функціонує в умовах наростання структурних дисбалансів і зовнішніх викликів. До них належать

деіндустріалізаційні процеси, висока зношеність виробничих потужностей, енергоємність технологічної бази, повільна модернізація, залежність від кон'юнктури зовнішніх ринків, логістичні ускладнення та посилення глобальної конкуренції. Додатковий тиск на галузь створюють екологічні обмеження, декарбонізаційні вимоги та необхідність адаптації до нових правил міжнародної торгівлі. У результаті металургійна промисловість дедалі гостріше стикається з проблемою втрати конкурентних переваг і потребує не фрагментарних антикризових рішень, а довгострокового стратегічного переосмислення моделі розвитку [2].

Найбільш загрозливого характеру ці проблеми набули в умовах повномасштабної війни, яка спричинила різке скорочення обсягів виробництва, втрату частини промислових активів, руйнування логістичної інфраструктури, зменшення інвестиційної активності та посилення регіональних диспропорцій. Війна не лише поглибила раніше накопичені суперечності, а й актуалізувала потребу переходу від моделі ситуативного реагування до моделі цілеспрямованого стратегічного управління відновленням і модернізацією галузі [3]

За таких умов особливої наукової і практичної актуальності набуває проблема формування дієвого механізму реалізації національної стратегії розвитку металургійної промисловості України. Йдеться про побудову системи, здатної поєднати інституційні інструменти державного регулювання, фінансові механізми мобілізації ресурсів і технологічні засоби модернізації виробництва в єдину архітектуру управління. Без такого комплексного підходу навіть наявність стратегічних документів не гарантує досягнення цілей структурного оновлення галузі, підвищення її конкурентоспроможності та інтеграції у європейський і глобальний економічний простір. Саме це зумовлює необхідність дослідження

інституційних, фінансових і технологічних компонентів механізму реалізації національної стратегії розвитку металургійної промисловості в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання стратегічного розвитку та модернізації металургійної промисловості України активно досліджуються науковцями і експертами. Зокрема, у дослідженні Зеленін Ю.М., про формування стратегії модернізації металургії обґрунтовано довгострокові орієнтири трансформації галузі в контексті євроінтеграції [4]. У роботі Кизим М.О., Дейнеко Л.В., про аналіз сучасних тенденцій у металургії розглянуто інноваційні аспекти розвитку галузі та вплив світових трендів [5,6]. Окремі аспекти інституційного забезпечення промислової політики висвітлено у праці Венгер В.В., Бабій І.В., де акцентовано на необхідності послідовної державної підтримки базових галузей [7,8]. Водночас більшість наявних публікацій фокусуються на окремих напрямках (технологічному оновленні, екологізації чи економічних показниках) і не приділяють достатньої уваги комплексному механізму реалізації національної стратегії розвитку металургії. Таким чином, залишається невирішеним наукове завдання узгодження інституційних, фінансових та технологічних чинників успішної реалізації довгострокової стратегічної програми розвитку галузі. Саме на розв'язання цього завдання спрямована дана стаття.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на наявність значної кількості наукових досліджень, присвячених розвитку металургійної промисловості, низка ключових аспектів залишається недостатньо опрацьованою як у теоретичному, так і у прикладному вимірі. По-перше, відсутній комплексний підхід до формування механізму реалізації національної стратегії розвитку галузі, який би забезпечував інтеграцію інституційних, фінансових та технологічних компонентів у єдину

систему управління. По-друге, недостатньо дослідженим є питання синхронізації державної промислової політики з інвестиційними механізмами та інноваційними процесами в умовах воєнної економіки та післявоєнного відновлення. По-третє, обмеженою залишається наукова база щодо сценарного моделювання розвитку металургійної промисловості з урахуванням високого рівня невизначеності зовнішнього середовища, зокрема впливу глобальних екологічних регуляцій, трансформації логістичних ланцюгів та зміни структури попиту на металопродукцію. Крім того, недостатньо уваги приділяється регіональному аспекту реалізації стратегії, що передбачає диференціацію інструментів розвитку залежно від рівня індустріалізації територій та їх відновлювального потенціалу. У сукупності це зумовлює необхідність подальшого наукового обґрунтування ефективного механізму реалізації національної стратегії розвитку металургійної промисловості, що і визначає актуальність даного дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування теоретико-практичних засад формування дієвого механізму реалізації національної стратегії розвитку металургійної промисловості України до 2035 року, що поєднує інституційні, фінансові та технологічні компоненти, а також вироблення рекомендацій щодо підвищення ефективності впровадження Стратегії в сучасних умовах. Дослідження базується на використанні комплексу взаємодоповнюючих методів. Застосовано системний підхід до аналізу металургійної промисловості як складної соціально-економічної системи. Проведено порівняльний аналіз ключових показників розвитку металургії в докризовий та посткризовий періоди з метою виявлення масштабів втрат та відновлення. Для ідентифікації чинників і бар'єрів реалізації стратегії використано елементи PEST-аналізу та метод експертних оцінок. Теоретичні узагальнення й формулювання рекомендацій

здійснено на основі логіко-структурного підходу, що дозволило синтезувати інституційні, фінансові та технологічні аспекти в єдиний механізм реалізації стратегічних завдань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективна реалізація національної стратегії розвитку металургійної промисловості неможлива без належного інституційного забезпечення. Інституційний компонент охоплює систему органів влади, нормативно-правову базу, галузеві програми та організації, що беруть участь у виконанні стратегічних завдань.

В Україні інституційні передумови промислової політики історично були фрагментованими: державна підтримка металургії здійснювалася переважно ситуативно (через антикризові заходи чи короткострокові програми) і не завжди була послідовною. Нині, в умовах євроінтеграції та післявоєнного відновлення, постала потреба у якісно новому підході до інституційного регулювання галузі, який би забезпечив довгострокову стабільність «правил гри» та стимулював інвесторів.

Насамперед держава має сформувати цілісну промислову політику щодо металургії. Прийняття Стратегії розвитку галузі до 2035 року стало важливим кроком, але необхідне її належне впровадження через конкретні плани дій, законодавчі акти та підзаконні нормативні документи. Для цього Кабінет Міністрів України повинні розробити дорожні карти реалізації Стратегії, які визначають етапи, відповідальних виконавців, необхідні ресурси і ключові показники виконання на кожному етапі. Важливо забезпечити узгодженість цієї галузевої політики з іншими стратегічними документами – зокрема, з Державною стратегією регіонального розвитку[9], планами післявоєнного відновлення України, а також з секторальними стратегіями (наприклад, Енергетичною стратегією до 2035 року, оскільки енергетика і металургія тісно пов'язані між

собою). Комплексний стратегічний підхід дозволить уникнути суперечностей та дублювання заходів і забезпечить синергію між різними напрямками державної політики.

Інституційна спроможність – це також питання довіри інвесторів: чим стабільніші та прозоріші «правила гри», тим більше шансів залучити капітал у галузь, що потребує відновлення.

Одночасно варто посилити роль галузевих асоціацій і об'єднань виробників у формуванні політики – їхня експертиза може сприяти прийняттю більш обґрунтованих рішень. Державні програми підтримки металургії мають перейти від реактивних (антикризових) до проактивних, довгострокових. Йдеться про програми стимулювання експорту металопродукції з високою доданою вартістю, імпортозаміщення критичних матеріалів, розвитку людського капіталу (освіта і перепідготовка кадрів для нових технологій) тощо. Інституційне забезпечення має включати й механізми державно-приватного партнерства: створення фондів розвитку галузі, державно-приватне співфінансування інноваційних проєктів, страхування воєнних і політичних ризиків для інвесторів. Все це підвищить інституційну спроможність реалізації стратегії [6].

Фінансовий компонент є «кровоносною системою» реалізації стратегії. Після пережитих втрат та руйнувань підприємства металургії не мають достатніх внутрішніх ресурсів для масштабної модернізації, а приватні інвестори остерігаються високих ризиків. У цих умовах критично важливим стає фінансове «плече» держави та міжнародної спільноти для запуску процесів відновлення галузі.

Аналіз макропоказників засвідчує разючі втрати металургії за останні роки. Валовий випуск продукції металургії в Україні скоротився з 44,6 млрд. дол.

США у 2021 р. до 14,0 млрд. дол. США у 2022 р., а частка галузі у ВВП впала з 22,3% до 8,6%. Це означає, що для повернення хоча б на довоєнні позиції знадобляться десятки мільярдів доларів інвестицій, яких у галузі немає [10]. Очевидно, такі ресурси не можуть бути акумульовані без потужної державної та міжнародної фінансової підтримки.

Отже, фінансовий компонент реалізації стратегії має зосередитися на трьох головних напрямках: забезпечення державної допомоги і стимулів для відновлення та модернізації (через бюджетні програми, податкові пільги, державні гарантії); створення умов для залучення приватного та зовнішнього капіталу (зменшення ризиків, підвищення інвестиційної привабливості, інтеграція у глобальні виробничі ланцюги); нейтралізація фінансових загроз (торговельних бар'єрів, вуглецевих податків, кон'юктурних коливань) шляхом проактивної політики та резервування ресурсів.

На найближчу перспективу основним джерелом капіталу для відбудови металургії мають стати державні кошти та міжнародні фінансові програми. Державний бюджет і спеціальні фонди відновлення повинні передбачити цільові видатки на реконструкцію зруйнованих металургійних підприємств, відновлення інфраструктури (енергомереж, логістики) в постраждалих регіонах. Крім того, необхідно активно залучати гранти та кредити міжнародних фінансових організацій, кошти донорів у рамках загальнонаціонального плану відновлення України. Приміром, Європейський банк реконструкції та розвитку, Світовий банк, інші інституції могли б стати партнерами у фінансуванні модернізаційних проєктів у ГМК. Важливим інструментом можуть бути гарантії та страхування воєнних ризиків з боку держави для іноземних інвесторів, які готові вкладати в українську металургію. Також варто розглянути механізми списання чи

реструктуризації зовнішніх боргів підприємств, постраждалих від війни, у взаємодії з міжнародними кредиторами [12].

На фінансову стійкість української металургії впливають і зовнішні чинники, зокрема нові екологічні регуляції. Запровадження в ЄС механізму СВAM (вуглецевого коригування імпорту) може призвести до суттєвих втрат для експортерів сталі та чавуну, оскільки продукція з великим вуглецевим слідом обкладатиметься додатковим податком. За оцінками, без виключень для України запровадження СВAM може коштувати українським металургам до \$4,7 млрд експортних втрат у 2026–2030 рр.[11]. Це накладає серйозні зобов'язання: щоб зберегти ринки, підприємства змушені будуть інвестувати в «зелені» технології, що потребує значних коштів. Державі слід розробити фінансові механізми компенсації або підтримки на перехідний період: наприклад, часткове відшкодування витрат на сплату цього вуглецевого податку при експорті (поки підприємства не модернізуються) або спрямування доходів від українського екологічного податку на CO₂ назад у галузь на заходи з декарбонізації. Важливим є й пошук нових ринків збуту та зняття торговельних бар'єрів для української металопродукції: укладення угод про вільну торгівлю з перспективними країнами, участь у міжнародних відбудовчих проєктах (що гарантуватиме попит на металопродукцію для відновлення інфраструктури). Усі ці заходи допоможуть зменшити фінансові втрати від геополітичних та екологічних чинників.

Таким чином, фінансовий механізм має забезпечити, щоб потрібні кошти в достатньому обсязі і в потрібний час «пішли» в металургійну промисловість. Без достатнього фінансування навіть найкраща стратегія залишиться на папері. Уряд, бізнес і міжнародні партнери мають консолідувати зусилля для мобілізації ресурсів, необхідних для відбудови й модернізації української металургії.

Технологічний компонент є рушієм трансформації галузі – без переходу на сучасні технології українська металургія не зможе ані глобально конкурувати, ані відповідати екологічним нормам. Масштабна модернізація виробничих потужностей охоплює поступову відмову від застарілих мартенівських і доменних печей, перехід до електросталеплавильних технологій (EAF) та прямого відновлення заліза (DRI), встановлення нових прокатних станів. Паралельно передбачено цифровізацію виробництва та впровадження принципів Індустрії 4.0 – автоматизації, використання штучного інтелекту і IoT для оптимізації процесів. Важливим напрямом є розвиток інноваційного потенціалу: створення R&D-центрів, розробка нових марок сталі, впровадження технологій уловлювання і використання вуглецю (CCUS). Окремий акцент – екологізація та енергоефективність: зменшення викидів, перехід на «зелену» енергію (відновлювальні джерела, електроенергія з низьким вуглецевим слідом), використання водневих технологій у виробництві сталі [4,13].

Війна 2022 р. завдала величезної шкоди металургійній інфраструктурі, але водночас відкрила «вікно можливостей» для технологічного оновлення – відбудова може відбутися на новій технологічній основі за принципом «build back better». Тобто, реконструюючи зруйновані підприємства, доцільно відразу впроваджувати новітні обладнання і процеси, підвищуючи ефективність та екологічність виробництва. Технологічні перетворення потребують підтримки з боку держави (фінансові стимули для інновацій, сприятливі умови для трансферу технологій, розвиток освіти і науки) та тісної взаємодії з фінансовим і інституційним блоками стратегії. Без належного фінансування і інституційного супроводу модернізація затягнеться, а без технологічного прориву стратегія не дасть бажаного ефекту.

Отже, технологічна модернізація української металургії має стати одним із ключових елементів стратегії. Від швидкості й успішності впровадження нових технологій залежить довгострокова конкурентоспроможність галузі, її здатність інтегруватися у глобальні ланцюги доданої вартості та відповідати викликам декарбонізації. Підтримка інновацій, стимулювання підприємств до оновлення обладнання та процесів, розвиток науково-дослідної бази – усе це формує підґрунтя для стійкого розвитку металургії у післявоєнний період.

Металургійна промисловість України має виразну регіональну специфіку: основні виробничі потужності історично зосереджені у кількох індустріальних областях (Придніпров'я, Донбас, Приазов'я), тоді як інші регіони майже не залучені до первинної металургії. Це зумовлює необхідність врахування просторового виміру при реалізації національної стратегії розвитку галузі. Типологізація регіонів з точки зору їх ролі у металургійному комплексі та потенціалу розвитку дозволяє виділити різні групи областей, для яких доцільні різні пріоритети та інструменти реалізації стратегії [5, 6, 9, 15]..

Старопромислові металургійні регіони (Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Луганська області, а також Полтавська – завдяки Кременчуцькому промисловому вузлу) – це серце вітчизняної металургії, де сконцентровано великі підприємства повного циклу, шахти, рудники та коксохімзаводи. Історично ці області були «гіперіндустріальними»: на початку 2000-х років промисловість генерувала понад половину валової доданої вартості регіону, значну частку якої становила металургія. Сьогодні саме старопромислові регіони найбільше постраждали від війни та структурних зрушень: на Донеччині та Луганщині багато металургійних підприємств зруйновано чи опинилися на окупованих територіях, на Дніпропетровщині та Запоріжжі галузь потерпає від логістичних проблем і воєнних обстрілів. Стратегія розвитку для цих регіонів має

робити акцент на підтримці та відновленні: пріоритет – відбудова зруйнованих заводів (зокрема, Маріупольського металургійного комбінату), модернізація діючих потужностей, розвиток суміжних виробництв, диверсифікація економіки, пом'якшення соціальних наслідків (програми працевлаштування, перекваліфікації працівників тощо).

Індустріально диверсифіковані регіони (місто Київ і Київська, Харківська, Одеська, Миколаївська, частково Запорізька, Львівська області) – це області з розвиненою промисловістю, але без домінування металургії. Металургійні підприємства там присутні (окремі заводи чи переробні виробництва), проте економіка більш збалансована іншими галузями – машинобудуванням, хімічною, енергетичною тощо. Такі регіони можуть стати майданчиками для створення нових металургійних виробництв (наприклад, міні-заводів електросталі) завдяки наявності інфраструктури і кадрового потенціалу, але стратегія для них має інтегруватися з розвитком інших секторів. Тут доречно поєднувати завдання металургійної стратегії з регіональними кластерами розвитку, індустріальними парками, інвестиційними проектами в суміжних галузях.

Аграрно-орієнтовані та малопромислові регіони (більшість західних і центральних областей, де промисловість слабо розвинена) не мають значних металургійних потужностей. Для них національна стратегія металургії має опосередковане значення – головним чином через споживання металопродукції для потреб агропромислового комплексу, будівництва, інфраструктури. В рамках реалізації стратегії можна розглядати точкове створення нових виробництв у таких регіонах, враховуючи логістичні чинники (близькість до сировини чи до споживачів, наявність енергетичних потужностей). Проте загалом фокус галузевого розвитку для цих областей мінімальний – акцент слід робити на

диверсифікації їхньої економіки, розвитку альтернативних секторів, щоб компенсувати слабку промислову базу.

Врахування регіональної специфіки є важливою умовою успішності реалізації стратегії. Заходи з відновлення та модернізації мають бути прив'язані до конкретних регіонів і їх потреб. Для старопромислових регіонів критично забезпечити фінансування відбудови і соціальну підтримку, для диверсифікованих – стимулювати створення нових виробництв і інтеграцію металургії з іншими галузями, для аграрних – розвивати інфраструктуру і «точки зростання», пов'язані з металоспоживанням (наприклад, виробництво сільгосптехніки, будматеріалів, де потрібна металопродукція). Такий регіонально орієнтований підхід підвищить ефективність реалізації стратегії і її вплив на збалансований розвиток країни.

Для оцінки довгострокових перспектив розвитку галузі до 2035 року доцільно розглянути декілька сценаріїв. У таблиці 1 узагальнено прогностні сценарії розвитку металургійної промисловості України – оптимістичний, базовий (реалістичний) і песимістичний. Вони відображають різні припущення щодо темпів відновлення виробництва, залучення інвестицій, доступу до зовнішніх ринків та ситуації із зайнятістю.

Як видно з табл. 1, оптимістичний сценарій передбачає суттєве нарощування виробництва та інвестицій, що можливе у разі швидкого післявоєнного відновлення, приходу стратегічних інвесторів та сприятливої зовнішньої кон'юнктури. Базовий сценарій відображає більш поміркований розвиток галузі за умов часткового відновлення і обмежених ресурсів. Песимістичний сценарій означає стагнацію металургії на низькому рівні через відсутність інвестицій і тривалі негативні фактори. Реальний перебіг подій

залежатиме від успішності впровадження стратегії, макроекономічної ситуації та підтримки галузі державою і партнерами.

Таблиця 1. Прогнозні сценарії розвитку металургійної промисловості України до 2035 року

Показник / Сценарій	Оптимістичний сценарій	Базовий сценарій	Песимістичний сценарій
Обсяг виробництва сталі	~30 млн т на рік (відновлення та зростання на новій технологічній основі)	~18 млн т на рік (поступове відновлення до довоєнного рівня 2010-х)	~10 млн т на рік (часткове відновлення, збереження низьких обсягів)
Рівень інвестицій	~50 млрд грн на рік (значні вітчизняні та зовнішні інвестиції в модернізацію)	~25 млрд грн на рік (обмежені інвестиції, пріоритет відновлення основних фондів)	~15 млрд грн на рік (мінімальні інвестиції, підтримка робочих потужностей)
Експорт металопродукції	~20 млн т на рік (повернення на світові ринки, освоєння нових ніш, високий попит)	~10 млн т на рік (часткове відновлення позицій, стриманий попит)	~6 млн т на рік (втрата ринків, експорт переважно сировинний)
Зайнятість у галузі	~100 тис. осіб (відновлення робочих місць, поява нових виробництв)	~70 тис. осіб (поступове зростання зайнятості після відновлення підприємств)	~50 тис. осіб (скорочення персоналу, консервування потужностей)

Джерело: сформовано автором на основі [2,5,8,11,14,15]

В контексті реалізації стратегії важливо визначити внесок автора у розвиток кожного з трьох напрямів – інституційного, фінансового та технологічного. У таблиці 2 наведено матрицю авторського внеску, яка узагальнює запропоновані в статті завдання, конкретні пропозиції, очікувані результати та горизонти реалізації щодо кожного з компонентів механізму.

Реалізація стратегії розвитку металургійної промисловості України до 2035 року потребує синхронних зусиль за всіма трьома напрямами. Інституційні

рішення створюють базис для залучення фінансів та технологічних інновацій; фінансові механізми забезпечують ресурсами технологічне переоснащення; технологічний прогрес, своєю чергою, гарантує довгострокову ефективність інвестицій і виправдовує державну підтримку. У комплексі запропоновані заходи формують дієвий механізм, здатний втілити стратегічні цілі розвитку металургійної промисловості.

Таблиця 2. Матриця авторського внеску в реалізацію Стратегії розвитку металургійної промисловості

Напрямок (компонент)	Завдання	Пропозиції	Очікуваний результат	Горизонт реалізації
Інституційний	Зміцнення інституційних засад промислової політики у металургії: сформувати цілісну держполітику, удосконалити регуляторне поле, налагодити державно-приватну взаємодію.	– Розробка та впровадження дорожніх карт реалізації Стратегії; – Створення міжвідомчої координаційної ради з розвитку металургії; – Спрощення дозвільних процедур та гармонізація екологічних норм з урахуванням перехідного періоду.	Стабільне «правило гри» для інвесторів; ефективна координація дій держави і бізнесу; прискорення ухвалення рішень та підтримки галузі на всіх рівнях.	2024–2026 рр. (формування політики і органів); 2027+ (моніторинг і коригування)
Фінансовий	Забезпечення достатнього фінансування відновлення та модернізації галузі: мобілізувати державні та міжнародні ресурси, стимулювати приватні інвестиції, захистити галузь від зовнішніх фінансових ризиків.	– Створення державного фонду відновлення металургії; – Залучення грантів і пільгових кредитів МФО для модернізації підприємств; – Надання податкових пільг і державних гарантій інвесторам; – Запровадження компенсаційних механізмів щодо вуглецевого податку та розширення ринків збуту.	Консолідація інвестиційних ресурсів для галузі; реалізація ключових проєктів відбудови та модернізації; зниження впливу зовнішніх шоків (СВАМ, ринкових коливань) на металургів.	2024–2030 рр. (активна фаза відбудови, фінансування проєктів); 2031–2035 рр. (довгострокова підтримка інвестицій та експортних можливостей)
Технологічний	Прискорення технологічної модернізації та інноваційного розвитку: впровадити нові виробничі технології, підвищити екологічність і енергоефективність, розвинути науково-дослідний потенціал галузі.	– Інвестиції у будівництво електросталеплавильних печей та ліній DRI на місці зруйнованих потужностей; – Автоматизація та цифровізація виробництва (системи Industry 4.0); – Створення галузевого Центру R&D для розвитку нових марок сталі та технологій (в т.ч. водневої металургії); – Державна програма підтримки «зеленої» модернізації.	Суттєве підвищення продуктивності та якості продукції; відповідність металургії європейським екологічним стандартам; зростання частки продукції з високою доданою вартістю; посилення інноваційної спроможності	2024–2028 рр. (відбудова з впровадженням доступних нових технологій); 2029–2035 рр. (довгострокові інноваційні проєкти, воднева металургія)

Джерело: сформовано автором на основі [4,5,9,11,14,15]

Висновки і перспективи подальших досліджень. Розглянувши інституційні, фінансові та технологічні компоненти механізму реалізації національної стратегії розвитку металургійної промисловості, можна зробити такі висновки. Українська металургійна галузь, колись «локомотив» економіки, нині переживає найскладніший період у своїй новітній історії – поєднання наслідків деіндустріалізації, втрати традиційних ринків, глобальних екологічних викликів та руйнівного воєнного удару 2022 року. В цих умовах Стратегія розвитку металургії до 2035 року виступає дорожньою картою для відродження і модернізації галузі, але її успіх залежить від створення дієвого механізму реалізації. Такий механізм має базуватися на синергії трьох ключових компонентів: інституційний компонент: передбачає зміцнення інституційних засад промислової політики – формування цілісної державної політики щодо металургії, вдосконалення законодавчої та нормативної бази, створення органів координації та партнерства з бізнесом; фінансовий компонент: є критичним для втілення стратегії, оскільки масштабна модернізація потребує значних ресурсів; технологічний компонент: виступає двигуном трансформації – без переходу на сучасні технології українська металургія не зможе ані глобально конкурувати, ані відповідати екологічним нормам.

Крім того, реалізація стратегії має враховувати регіональний вимір. Старопромислові регіони потребують пріоритетного відновлення і модернізації, індустріально диверсифіковані – стимулів до створення нових виробництв, аграрно-орієнтовані – розвитку суміжних секторів та інфраструктури. Диференційований підхід до різних груп регіонів дозволить забезпечити збалансований розвиток металургійної промисловості та пом'якшити можливі соціально-економічні наслідки трансформації.

Проведене дослідження є теоретико-аналітичною основою для формування механізму реалізації стратегії розвитку металургійної промисловості. Подальші наукові розвідки доцільно спрямувати на поглиблене опрацювання окремих компонентів цього механізму. Зокрема, перспективним є економіко-математичне моделювання сценаріїв фінансового забезпечення стратегічних проєктів у металургії, розробка критеріїв ефективності державної підтримки галузі та моніторинг її результативності. Окремого дослідження потребують регіональні аспекти реалізації стратегії – зокрема, оцінка потенціалу створення металургійних кластерів у нових регіонах, механізми перекваліфікації трудових ресурсів у моноіндустріальних містах. Подальша увага має приділятися і питанням екологічної трансформації металургії (шляхи досягнення вуглецевої нейтральності, водневі технології) та інтеграції української металургії у європейські «зелені» ланцюги доданої вартості. Таким чином, майбутні дослідження сприятимуть конкретизації та вдосконаленню механізмів реалізації стратегії, забезпечуючи науковий супровід трансформаційних процесів у галузі.

Список використаних джерел

1. Тубольцев Л. Г., Меркулов О. Є., Пригунова А. Г., Нарівський А. В. Концепція сталого розвитку чорної металургії України в сучасних умовах. *Метал та лиття України*. 2022. Т. 30, № 4(331). С. 8–19. DOI: 10.15407/steelcast2022.04.008.
2. Чижевська М. Б., Товстун В. В. Стратегічні орієнтири розвитку металургійної промисловості України. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2025. Т. 2, № 9. С. 163–171. DOI: 10.60022/2(9)-20S.

3. Венгер В. В., Шумська С. С. Металургійна галузь України: динаміка виробництва крізь призму зовнішніх факторів. *Економіка і прогнозування*. 2021. № 1. С. 7–31. DOI: 10.15407/eip2021.01.007.
4. Зеленін Ю. М. Формування стратегії модернізації металургії. *Ефективна економіка*. 2025. № 11. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/8166/8298> (дата звернення: 01.11.2025).
5. Кизим М. О., Хаустова В. Є., Котляров Є. І., Шульга І. В. Аналіз напрямків трансформації гірничо-металургійного комплексу України. *Бізнес Інформ*. 2024. № 6. С. 217–225. DOI: 10.32983/2222-4459-2024-6-217-225.
6. Промисловість України перед викликами майбутнього: у пошуках відповідей та рішень : колект. монографія / за ред. Л. В. Дейнеко ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2022. 346 с.
7. Бабій І. В., Баксалова О. М., Остапчук О. В. Механізм формування конкурентної політики малого підприємництва в післявоєнний період. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 123–130.
8. Венгер В. В. Металургійна галузь України: фактори зростання та напрями державного регулювання : монографія / НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2022. 324 с. URL: <https://ief.org.ua/publication/monohrafii/2022/metallurgical-industry> (дата звернення: 31.10.2025).
9. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/695-2020-%D0%BF> (дата звернення: 12.11.2025).

10. Carbon tax (CBAM) and Ukrainian industry: blow or opportunity. *Ukrainian Energy*. 2025. 11 June. URL: <https://ua-energy.org/en/posts/11-06-2025-616bdc9c-26bd-480a-b79a-1e553776b34b> (accessed: 31.01.2026).

11. Ukraine could face \$4.7 billion export losses due to CBAM: study. *S&P Global Energy*. 2025. 13 Mar. URL: <https://www.spglobal.com/energy/en/news-research/latest-news/energy-transition/031325-ukraine-could-face-47-billion-export-losses-due-to-cbam-study> (accessed: 31.01.2026).

12. Зінченко С. Сім викликів української металургії в 2025 році та погляд у майбутнє. *GMK Center*. 2025. 5 трав. URL: <https://gmk.center/ua/opinion/sim-viklikiv-ukrainskoi-metalurgii-v-2025-roci-ta-poglyad-u-majbutnie/> (дата звернення: 02.02.2026).

13. World Steel Association. Steel Statistical Yearbook 2022. Brussels, 2022. URL: <https://worldsteel.org/wp-content/uploads/Steel-Statistical-Yearbook-2022.pdf> (accessed: 03.02.2026).

14. Державна служба статистики України. Промислове виробництво. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm (дата звернення: 05.02.2026).

15. Державна служба статистики України. Випуск товарів та послуг і валова додана вартість за видами економічної діяльності. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2008/vvp/vvp_ric/arh_vtr_u.htm (дата звернення: 05.02.2026).